

*О.В. Філіповський, канд. техн. наук, доц.,
О.О. Філіповська, Львівський банківський інститут НБУ*

ПЕРСПЕКТИВИ ВПЛИВУ НОВИХ БАЗЕЛЬСЬКИХ НОРМАТИВІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ БАНКІВ

Ряд фахівців вважає, що впровадження нових стандартів Basel-II може привести до значного скорочення кількості малих і середніх банків.

Мета даної роботи – проаналізувати перспективи впливу нових базельських рекомендацій на конкурентоспроможність малих і середніх банків.

Базельським комітетом по банківському нагляду запропоновані у 2004 році нові критерії регулювання міжнародної банківської діяльності Basel-II. Основна ідея полягає в поєднанні трьох компонентів: мінімальні вимоги до розміру власного капіталу, підвищення ролі пруденційного нагляду, ринкова дисципліна.

Таким чином, конкурентні переваги від Basel-II отримають тільки лідери ринку. Нові стандарти приведуть до посилення позицій великих банків, а малі і середні наštовхнуться на організаційні проблеми, на необхідність збільшення резервів по позиках та із складностями в отриманні міжбанківських кредитів. Суттєві зміни вносять Basel-II в методологію оцінки кредитних ризиків. Він передбачає створення власних методик рейтингових оцінок позичальників.

Нові підходи пропонує Basel-II у світлі оцінки достатності капіталу. Наприклад, Basel-I передбачає достатність капіталу на рівні 8 %. Basel-II це положення не скасовує, проте – це мінімум. Згідно з Basel-II банк повинен мати капітал вище мінімального рівня, тобто на рівні 12 %. І якщо цей показник зменшується нижче 12 %, орган нагляду повинен вжити відповідних заходів.

Для України та багатьох країн впровадження стандартів Basel-II ускладнюється тим, що вони, в першу чергу, призначені для великих банків. Таких на Україні дуже мало, а за світовими стандартами вітчизняні великі банки у кращому випадку можна віднести до середніх банків.

Безумовно, що впровадження стандартів Basel-II через нову якість оцінки ризиків може призвести до суттєвої зміни світових фінансових потоків. Ці оцінки будуть більш жорстокими для тих, чия діяльність викликатиме сумніви, і більш м'якими для тих, хто відповідатиме необхідним вимогам. Безперечно, що українські фінансові інститути відразу попадуть в першу категорію. Відповідно, отримання ними фінансових ресурсів обходитиметься дорожче, з'явиться небезпека зниження обсягу прямих інвестицій. Це найбільш боляче вдарить по малих та середніх банках. В Україні, в першу чергу, нові стандарти будуть впроваджені у великих банках, але при цьому підхід до регулювання та надзору буде поширений на усі банки незалежно від їх розміру. І хоча Basel-II безпосередньо не призведе до скорочення

кількості кредитних організацій, але він здатний вплинути на цей показник, оскільки у частини банків можуть виникнути певні проблеми. Наприклад, завищені вимоги до розміру резервів на покриття ризиків кредитування середніх і малих компаній призведуть до подорожчання вартості позикового капіталу і зроблять його недосяжним для багатьох невеликих компаній.

У зв'язку з переходом на міжнародні стандарти фінансової звітності у малих банків України виникне ще одна складна ситуація, для них витрати на складання цих звітів стануть надто обтяжливими: контракт на аудит з іноземною компанією обійдеться в достатньо велику суму – від 60 до 150 тис. доларів.

Введення стандартів Basel-II заплановано на кінець 2006 року, але вже тепер ми маємо вжити низку серйозних заходів. До нових стандартів слід підходити обережно. Більшість країн знаходиться в такому самому становищі, як і Україна. Навіть у США на нові стандарти планують повністю перейти не більше 20 найбільш великих банків. Спочатку треба подивитись, що покаже реалізація Basel-II в ЕС та інших країнах. Ігнорувати ці нормативи банківські установи не зможуть, оскільки всі кредитні установи мають бути сертифіковані на відповідність стандартам Basel-II. І статися це може дуже швидко. Наприклад, банківський комітет Швейцарії вже рекомендував своїм банкам працювати з клієнтами і позичальниками тільки на основі механізмів Basel-II. Як бачимо, для малих і середніх банків виникнуть серйозні проблеми через обмеженість ресурсів у їх власників.

А поки ще малим і середнім банкам є час підготуватись: розробити чіткий план з удосконалення системи управління ризиками, створити надійну систему управління банком, розробити внутрішню методику розрахунку мінімального обсягу регулятивного капіталу, забезпечити всіх працівників пакетом інструкцій, впровадити програмне забезпечення.